שו״ת · ראשונים · רמב״ם

תשובות הרמב"ם - מהדורת בלאו

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תשובות הרמב"ם - מהדורת בלאו

רבנו משה בן מימון [הרמב"ם]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תשובות-הרמבם-מהדורת-בלאו/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

תשובה קלב 4
תשובה רסג 5

תשובה קלב

א שאלה:

ב מה יאמר אדוננו בדבר בחור, שקנה שפחה יפת תואר והיא אצלו בחצרו, והחצר גדולה והוא דר עם אשת אביו ושלש בנותיה הקטנות. נפלו דין ודברים בינו ובין אחיו. תבעו (האח) אל השופט ואירעו ביניהם דין ודברים הרבה. אחר כך הלשין אחיו אותו אל השופט, שקנה שפחה נוצריה וגיירה והוא מתיחד עמה. באה השפחה (לפני השופט), ושאלה השופט, מה היא, אמרה: יהודיה. הציע לה הפשעות וסרבה ואמרה: אני, יהודיה בת יהודיה אני. החזיר אותה לו השופט ולקחה לביתו ורננה עליו העיר והיא עכשו נשארה בביתו.

ג האם צריכים בית דין להוציאה מביתו משום יחוד, אע"פ שלא יתיחד עמה, משום שנאמר "והייתם נקיים מי"י ומישראל", או נאמר, משום שאשת אביו עמו בחצר, איננו חייבים להוציאה מאצלו. ואם בית דין צריכים להוציאה, מאיזה טעם תהיה הוצאתה, לפי שלא מצינו שאסרו אלא יחוד פנויה ויחוד בגויה, ומאיזה טעם נאסור ישיבתה בביתו? והאם לה דין יפת תואר אם לאו? יורנו רבינו ושכרו כפול מן השמים.

ד התשובה:

ה <אין לה דין יפת תואר>, לפי שזאת נתייחדה בדין תורה, משום שהותר ליקחה לאשה באותה העת, ר"ל בעת הכבוש, כשהיא בגיותה, מפני שלא דברה תורה אלא כנגד היצר, כמו שהותר להם באותה העת לאכול האסורים "ובתים מלאים כל טוב אפילו קדלי דחזירי", ואין להקיש על זה.

ו וצריכים בית דין אחר זאת השמועה אשר לא טובה (לכפותו) להוציאה, או ישחררה וישאנה לאשה, אעפ"י שיש בזה כעין עברה, לפי שהנטען על השפחה ונשתחררה אסור לו לישאנה לכתחלה, לפי שכבר פסקנו פעמים אחדות בכגון אלו המקרים, שישחררה וישאנה. ועשינו זאת מפני תקנת השבים ואמרנו "מוטב שיאכל רוטב ולא שומן עצמו". וסמכנו על דבריהם ז"ל "עת לעשות לי"י הפרו תורתך". ומסייעין לו לישאנה בעדינות וברוך, ויקבעו לו מועד לישאנה או להוציאה, כמו שעשה עזרא ע"ה.

ז והאלהים יתעלה יתקן קלקולנו, כמו שהבטיח ואמר "ואסירה כל בדיליך".

ח וכתב משה.

תשובה רסג

א **שאלה** מה תאמר הדרת כבו' גדו' קדו' יק' מ"ו משה אור העולם מופת הזמן יהי שמו לעולם בר כבו' גדו' מרינו מורנו רב מימון הרב הגדול ז"ל בדבר עיר, שהנהיגו לה חכמיה ומכובדיה לישב בעת קריאת עשר הדברות בספר התורה בציבור, הואיל וזאת העיר היתה מקודם מעוטת החכמה וכאשר בא אליה רב גדול, כונן החכמה בה וגדר בה כמה גדרות.

ב והיה מנהגם מקודם לפני בוא זה הרב ז"ל, שיעמדו כולם בעת קריאת הדברות בספר התורה בציבור מסיבת הדברות וביטל זה הרב לזה המנהג והנהיג להם לישב בעת קריאתן ומנעם מלעמוד.

ג ופשט המנהג דור אחר דור.

ד והופיעה תשובתו בחתימת ידו למי ששאלו בזה, והביא ראיה לדבריו ממה שביטלו רבותינו ז"ל שיקראו אותן עם קרית שמע מפני המינים, לפי שהם אומרים, שלהן מעלה על שאר התורה.

ה ואמר בכלל תשובתו, שכל מי שרוצה לקום בעת קריאת ספר התורה בעשר הדברות, ראוי לגעור בו, לפי שלעשות זאת (הוא מדרכי) המינים, המאמינים שלעשר הדברות מעלה על שאר התורה, לפי שכל דבר, אשר למינים בו אמונה שונה מדעת רבותינו ז"ל, חייבים אנו להתרחק (בו) מהם ולהבדל מהם.

ו הלא תראה כיצד אומרים עליהם השלום, מטמאין היו כהן השורף את הפרה להוציא מלבם של צדוקים. ובכמה מקומות הם אומרים אל תתנו מקום למינים לרדות, כל שכן בזה, אשר (בו) התרחקו מהם רבותינו מזמן.

ז ובא לזאת העיר ממונה מממוני אחת הערים, ממי שמנהג אנשי עירו לעמוד בעת קריאת י' הדברות, ואין הוא מגיע אל זה הרב בחכמה. הוא נתמנה והתחיל עומד בעת קריאתן, ונמשכו אחריו בזה אנשים. ואמרו לו אנשי העיר: אין ראוי לנו לשנות מנהג אבותינו ואבות אבותינו ולהתרחק מהם במה שהנהיג להם מורם וממונם, והוא הרב, אשר הם ואנחנו ממימיו שותין.

ח וכבר אמרו ז"ל בני בישן נהוג דלא למיתי מצור לצידון במעלי שבתא. אתו בניהו לקמיה דר' יוחנן, אמרי ליה: אבהתן נהוג, אנן לא אפשר לן. אמר להן: כבר קבלו עליהו אבהתכון, וכתיב: שמע בני מוסר אביך וכו'.

ט ואמרו ג"כ מנא לן דמנהגא מלתא היא? אמר ר' שמעון בר אבא אמר ר' יוחנן: שמע בני.

י זה, אפילו כשאין בזה קשר מצד הדין, אין אנו יכולים להניח מנהג אבותינו ולהימשך אחרי מנהג עירך, כל שכן כשיש בזה מחלוקת ופרוד בינינו לבין עצמנו בדברי הלכה, וכבר אמרו לא תתגודדו לא תעשו אגדות אגדות. וכל שכן כשההלכה מחזקת אותנו בזה, כי כבר ביטלו מזמן שיאמרון עם קרית שמע, אפילו הוא מיושב, מפני תרעומת המינים, וכל שכן כשאנו מבדילים אותה בעמידה בה משאר התורה, ואף נעשים דומים לקראים, העומדים בעת קריאת התורה.

יא אמר הוא: כבר מצינו שישראל, כששמעו אותן בעת שדבר (ה' אליהם), היו עומדים, כמ"ש ויתיצבו בתחתית ההר.

יב אמרו: לא היה זה אלא להקביל פניו יתעלה ולשמוע דבריו, כמ"ש ויצא משה את העם לקראת האלהים, ואין זה חובה עלינו. ולו היה זה חובה, היינו מתחייבים כגון זה בקריאת אתם נצבים לפי שהיו עומדים.

יג אמר להם: הנה מצינום בבגדאד עומדים.

יד אמרו לה: זה מפני שראש המתיבה או ראש הקהל הוא אשר יקרא, ויעמדו בפניו ואפשר שעשו כמותה מקצת ערים, לפי שראו חיצוניות מנהגם לעמוד, ואפילו היה זה מנהג אנשי בגדאד, איננו חייבים להימשך אחרי זה.

טו יורינו אדוננו, אם יש לחוש לזה בזאת העת, ומה היא התרעומת, שחששו לה רבותינו, ואם (המינים) הם הקראים או הכותים, כי מקצתם אוחז בחיצוניות המקרא כולו ומקצתם אוחז בחיצוניות חלק ממנו, ומה מעלתן (של י' הדברות) על שאר התורה, והאם רשאי זה הממונה לבטל מנהג זאת העיר שיימשכו אחרי מנהגו ושנניח מנהג האבות, והאם ראיתו לעמוד מן ויתיצבו (היא) ראיה? יורינו אדוננו ושכרו כפול.

טז ה**תשובה** זה, אשר הנהיג הרב הנפטר נ"ע לישב, הוא הראוי, וראיותיו ראיות נכונות לפי דיני אנשי העיון, ואין להוסיף עליהן. וכך היה ראוי לעשות, (ר"ל) בכל מקום, שמנהגם לעמוד, צריך למנעם, בגלל מה שמגיע בזה מן ההפסד באמונה (ומה שמדמים), שיש בתורה מדרגות ומקצתה מעולה ממקצתה, וזה רע עד מאד. ומן הראוי לסתום כל הפתחים, שמביאים לזאת האמונה הרעה.

יז ומה שטען החכם האחר, שבגדאד ומקצת הערים עושות זאת, אין זה ראיה בשום פנים, לפי שאם נמצא אנשים חולים, לא נחליא הבריא מאנשיהם, כדי שיהיו שווים, אלא נשתדל לנתח כל חולה שנוכל.

יח ואלה הקראים אינם אלה אשר קורין אותם החכמים מינים, אלא קורין אותם צדוקין וביתוסין להוציא הכותים והמינים הם אשר נתפסדו להם האמונות בעיקרי התורה,

ומכללם האומרים אין תורה מן השמים וכבר ביארו, שאין הפרש בין המכחיש התורה כולה או מכחיש פסוק אחד ואומר משה מפי עצמו אמרו.

יט והיה מן המינים מי שהאמין, שאין מן השמים אלא י' הדברות וששאר התורה משה מפי עצמו אמרו, ולכן ביטלו קריאתן בכל יום. ואסור בשום פנים לעשות בתורה מקצתה מעולה ממקצתה, ועיינו בדברינו בזה בפירוש המשנה בפרק חלק.

כ וכתב משה.